

Урок №11

Тема уроку: **Еволюція прав людини. Основоположні права і свободи людини**

Прочитайте, будь - ласка, притчу.

«В один холодний зимовий день стадо дикобразів лежало тісною купою, щоб, зігріваючись разом, не замерзнути. Проте незабаром вони відчували уколи від голок одне одного. Потім, коли потреба зігрітися знову змусила їх присунутися ближче, вони знову відчували незручність. Так вони кидалися з однієї крайності в іншу, поки не лягли на помірній відстані одне від одного, за якої вони з найбільшою зручністю могли витримувати холод».

Запитання

1. У чому сенс притчі?
2. Чому вона вчить?
3. Якими мають бути стосунки між людьми?
4. Чи завжди вдавалося людям знаходити таку «помірну відстань один від одного», щоб враховувати інтереси кожного?

Однією з основних проблем, яку має розв'язати світове співтовариство, є проблема прав людини. Шлях людства до нинішнього розуміння прав людини був складним і тривалим. Вже в первісний період, об'єднуючись за ознакою роду, племені, люди створювали правила поведінки, підкоряючись яким легше було вижити. Так з'явилися перші моральні норми, частину яких після утворення держави було закріплено спеціальними розпорядженнями, указами правителів і перетворено на обов'язкові вимоги. Вони дістали назви юридичних, чи правових, норм, за дотримання яких держава суворо стежила, а за порушення карало (закони Хаммурапі у Вавилоні XVIII ст. до н. е.).

У Давній Греції з'явилася ідея права як загальної приналежності. «Право не є чимось, що надається кожній людській істоті вже на тій підставі, що воно є людським і розумним», — стверджували грецькі філософи. Однак Давня Греція і

Давній Рим були рабовласницькими державами, де ідея загальних і рівних прав людини була нездійсненна, так само як і в середньовіччі.

Першим кроком до утвердження прав людини стало прийняття англійської Великої хартії вільностей 1215 р. У ній говорилося: «Жодна людина не буде арештована або ув'язнена, чи позбавлена майна, чи оголошена поза законом, чи вигнана ... інакше як за законним вироком рівного йому і за законом країни». Хартія проголошувала деякі привілеї лицарства, селянства і городян.

Документ № 1.

« 1. По-перше, ми дали перед Богом згоду і підтвердили цією хартією за нас і наших нащадків на віки, щоб англійська церква була вільна... володіла своїми правами і свободами. Пожалували ми також усім вільним людям королівства нашого за нас і за спадкоємців наших... усі нижчеописані вільності".

40. Нікому не будемо продавати права і справедливості, нікому не будемо відмовляти в них і уповільнювати їх.» (Велика хартія вільностей, 1215 р., Англія)

Тільки в XVIII ст. спочатку в США була прийнята Декларація незалежності (1776 р.), а потім у Франції проголошена Декларація прав людини і громадянина (1789 р.). У цих документах стверджувалася рівність всіх людей у правах, що належать їм від народження. Ці документи започаткували реалізацію ідеї правової держави, для якої поняття «гідність особистості», «права людини», «свобода» є основними. Необхідність створення такої держави як гаранта прав і свобод людини довела історія XX ст.

Документ № 2.

«...Ми, представники Сполучених Штатів Америки, які зібралися на Загальний конгрес, звертаючись до Всевишнього судді світу із запевненням у справедливості наших змагань, ім'ям і за дорученням усіх добрих людей наших колоній, урочисто заявляємо і проголошуємо, що наші Сполучені Колонії є і згідно з правом повинні бути вільними і незалежними штатами; що вони звільнилися від будь-якої вірності британській короні; що будь-який політичний зв'язок між ними і Великою Британією є і повинен бути цілковито розірваний; і що як вільні і незалежні Сполучені Штати, вони мають повне право оголошувати війну, укласти мир, вступати у союз, заходити у торговельні відносини і вчиняти будь-які інші дії і справи, право на які належить незалежним державам. У міцній вірі в ласку Божого провидіння ми присягаємося один перед одним на підтримку цієї Декларації віддати своє життя, добро і святу честь». (Декларація незалежності США, розширення прав людини; 1776)

Документ № 3.

«Люди народжуються і залишаються вільними і рівними у правах; суспільні відмінності можуть ґрунтуватися лише на основі загальної користі.

Джерело всього суверенітету бере свій початок в нації; жодна група, жодна особа не може здійснювати владу, яка прямо не витікає з нього.» (Декларація прав людини і громадянина, 1789 р., Франція)

1945 р. була створена Організація Об'єднаних Націй. Головним своїм завданням ООН проголосила підтримку і зміцнення міжнародного миру і безпеки, забезпечення прав людини в усьому світі. З цією метою були прийняті важливі міжнародно-правові акти, у яких були визначені основні стандарти прав і свобод людини. Це Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., яка рекомендувала всім країнам імплементувати стандарти цих прав у національну правову базу, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права та ін. Загалом за час свого існування ООН прийняла понад 70 міжнародних документів у галузі прав людини. Але найвизначнішими є саме ці три документи. У них втілені прогресивніші погляди світової спільноти з питань прав особистості. 10-го грудня у всіх країнах відзначається як День прав людини.

Усі права людини є абсолютними. Деякі з них обмежені (в більшості випадків або в деяких випадках) державою в інтересах суспільства.

Права людини, які не повинні обмежуватися ні за яких обставин:

- на життя;
- на рівність у правах;
- на справедливий суд;
- на першу медичну допомогу;
- свобода від тортур;
- свобода від рабства.

Випадки, у яких допустимі обмеження прав людини з боку держави:

- національна безпека;
- економічний добробут країни;
- громадський порядок;
- життя і здоров'я людей;
- громадське здоров'я і моральність.

Робота з текстом

Попрацюйте з текстом і дайте відповідь на запропоновані питання.

1. Визначте, у чому полягає небезпека у відносинах між владою і людиною.
2. Чи згодні ви з думкою автора?

«Люди, «опинившись біля керма влади, почали порушувати права людини і чинити свавілля: вбивати неугодних, позбавляти власності тих, хто їх не влаштовував. Так народилося свавілля, що суперечить вихідного стану права».
(Джон Локк)

«Поняття держави відповідає поняттю насильства. Поки є держава, немає волі...» (І. П. Луппол).

«У суспільстві завжди знаходилися люди, що йшли проти... тих, хто перебував при владі. Так розвивалося інакомислення, яке не влаштовувало тих, чийі позиції піддавалися критиці. Тому влада завжди переслідувала інакомислячих. Надалі вони ставали організаторами правозахисного руху. Важливо зрозуміти, що правозахисники «завжди готові прийти на допомогу тим, кого женуть (навіть

якщо це люди не близькі за переконаннями). Головне — відстояти права особистості, захистити її гідність, сформувавши огида... до будь-яких видів насильства».

Захист прав людини здійснюють:

- суди;
- правозахисні організації;
- Уповноважений з прав людини;
- Європейський суд з прав людини;
- Інститут верховного комісара ООН з прав людини і справ біженців.

Уповноважений з прав людини, або омбудсмен, — людина, яку обирає Верховна Рада України для збирання інформації про порушення прав людини і сприяння тим, чиї права порушені.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Що таке права людини?
2. Що таке свободи людини?
3. У якій країні вперше з'явилася ідея права як загальної приналежності?
4. Які документи започаткували реалізацію ідеї правової держави, для якої поняття «гідність особистості», «права людини», «свобода» є основними?
5. Коли у світі відзначають Міжнародний день прав людини? Чому?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ: І.Васильків. Громадянська освіта, 10 клас, ст.39 - 41, переглянути відео.